

KLEMEN TERÉZIA

NOVEMBER HÍRES PEDAGÓGUSSZÜLÖTTEI

A novemberi lapszámunkban bemutatásra kerülő pedagógusokról elmondhatjuk, hogy társadalomformáló, lélekformáló és emberi sorokat alakító személyiségek voltak.

Angyal János pedagógus, Hódmezővásárhely szülötte, 1888. nov. 1-én látta meg a napvilágot. Aradon szerzett tanítói oklevelet, majd Budapesten diplomázott 1918-ban. Segéd-tanfelügyelőként, tanügyi segédtitkárként, majd polgári iskolai és gimnáziumi tanárként dolgozott a fővárosban. 1932-től a Népoktatási Szemle felelős szerkesztője volt. 1946-ban miniszteri tanácsossá, később főosztályvezetővé nevezték ki. Nevéhez fűződik az iskolák államosításának elméleti előkészítése és végrehajtása. E témakörben nagyszámú szakcikke jelent meg a *Köznevelés*, a *Magyar Pedagógia* és a *Pedagógiai Szemle* hasábjain. Több tankönyv szerzőjeként is ismert volt. Budapesten hunyt el, 1978. ápr. 30-án

1525. november 3-án született **Olimpia Fulvia Morata**, az első olasz tanítónő, tudós. A fiatal lány egyetemi professzor apjától tanult, 12 éves korára kifogástalanul beszélt latinul és görögül, ismerte a klasszikus irodalmat, történelmet, filozófiát, jártas volt a művészetekben. A ferrarai hercegnő hasonlókori lánya mellé fogadták fel nevelőnek. Apja halála

után ő nevelte testvéreit is. 1550-ben feleségül ment Andreas Grundler német orvoshoz. Sok megpróbáltatás után Heidelbergben telepedtek le, ahol Andreas az egyetem orvoskarának tanára lett, Olimpia pedig görögöt és latint tanított. Fiatalon, harmincéves kora előtt halt meg.

1831. november 5-én született **Anna Leonowens** angol nevelőnő, utazó, író, feminista. A hölgy Indiában született, apja angol katonatiszt, anyai ágon indiai felmenői is voltak. 6–15 éves kora között Angliában, intézetben nevelkedett, majd visszatért Indiába. Férje halála után tanítani kezdett, hogy eltartsa magát és gyerekeit. 1862-ben Mongkut, Sziám (Thaiföld) királya alkalmazta akkor 69 gyereke, közöttük a trónörökös nevelőjének. Az itt töltött évekről írta ismert könyveit. 1869-ben New Yorkba ment, újságoknak dolgozott. Többfelé utazott, Oroszországban is járt. Végül Kanadában, Halifaxban telepedett le. Alapító tagja volt a Nova Scotia College of Art and Design-nak. Szorgalmazta a nők tanulását. 1895-ben társaival létrehozták a helyi Woman's Suffrage Association-t, melynek elnökévé választották. Sziámban töltött kalandjait többször filmre vitték, az egyik – *Anna és a király* címmel – nálunk is látható volt. 1915-ben halt meg.

Ernst Christian Trapp pedagógus 1745. november 8-án született német földön, Schloss Friedrichsruhban. 1780-ban jelent meg *Versuch einer Pädagogik* című műve, ami – miként címe is utal rá – az első figyelemreméltó kísérlet a tudományos igényű pedagógia megalkotására. Trapp az első német tudós, aki 1779-ben a hallei egyetemen filozófia-professzori tanszéket kapott, amit 1783-ig töltött be. Trapp műve arra vállalkozott, hogy egy új tudományos diszciplínát hozzon létre, a pedagógia feladatköreit, főbb vizsgálati területeit körülhatárolja és szisztematikus rendszerbe foglalja. Ennek során megfogalmazta a nevelés, továbbá a pedagógia mint a „nevelés művészete” szükségességét. A nevelés legfőbb céljaként az emberi boldogságot jelölte meg. A nevelési szabályok legfontosabb forrásaiként az emberi természetet és a társadalmat határozta meg, felsorolta a nevelés főbb területeit és tartalmait, a nevelői tevékenység különböző formáit.

1897. november 9-én született **Burchard-Béla-váry Erzsébet** pedagógus, a Montessori-módszer magyarországi meghonosítója, magánóvoda- és magániskola-alapító, szakszervezeti vezető. 1916-ban végzett a budapesti Csalogány utcai tanítóképzőben. Bécsben megismer-

kedett Montessorival és pedagógiájával, ezeknek az elveknek alapján működő iskolákban tanított Bécsben és Hollandiában. 1926-ban hazatért, és óvodával egybekapcsolt magániskolát nyitott. Az 1930-as évektől a Budapesti Állami Óvónőképzőben továbbképző tanfolyamot szervezett, gyakorlati bemutatásokat vezetett óvónőknek, tanítóknak, szülőknek, tanulóknak. Komoly része volt a kisdudóvási törvénytervezet megírásában és a dolgozók esti óvónőképzőjének megszervezésében. 1959-től 1962-ig, nyugdíjba vonulásáig a Kecskeméti Óvónőképző Intézet igazgatója volt.

Sári Gusztáv 1928. november 20-án született Kabán. Egy évtizeden át dolgozott a *Történelemtanítás* c. folyóirat szerkesztőségében. Tankönyveket, tanári kézikönyveket, útmutatókat írt. Egy alapítvány is fűződik nevéhez, melynek célja az általános iskolai tanulók történelem iránti érdeklődésének fokozása és a tehetséggondozás volt. Sokat festett, szobrászkodott. 1990-ben autóbalesetben hunyt el. Közele barátai így jellemezték: tehetséges, rendkívül felkészült, sokoldalú (fest, szobrászkodik, barkácsol, karikatúrákat rajzol, verset ír stb.), széleskörű műveltséggel rendelkezik, magas az intelligenciája, mélyeséges humanizmus, példás pedagógusi ma-

gatartás jellemzi, emberséges, szerény, derűs egyéniség, szép és hatásos a beszéde, halk szavú, finom lelkű, türelmes és humoros.

1905. november 21-én született **Illyés Gyuláné Kozmutza Flóra** tanár, gyógypedagógus, pszichológus, a gyógypedagógiai pszichológia kiváló művelője, megújítója, rendszerbe foglalója. Egyetemi tanulmányait a budapesti tudományegyetemen és a párizsi Sorbonne-on folytatta, 1931-ben filozófiából doktorált, majd 1934-ben a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán szerzett oklevelet, ahol 1980-ig, nyugdíjba vonulásáig tanított, 1972–1980 között az intézmény főigazgatója volt. Köztudott, hogy József Attila nagy szerelme volt. 90 éves korában távozott az élők sorából.

Mérei Ferenc, közismert pedagógus, pszichológus, a pszichológiai tudományok doktora (1982), Kosuth-díjas kutató Budapesten született 1909. november 24-én. Középszkolái elvégzése után 1928–34-ig Párizsban, a Sorbonne-on H. Wallon tanítványaként tanult. Két oklevelet szerzett: a Pályaválasztási Tanácsadó Főiskola (Institut National d'Orientation Professionnelle) oklevelét 1933-ban, a bölcsészkar tanári oklevelét pedig filozófia, szociológia, pszichológia és pedagógia szaktárgyakból, 1934-ben. Nyugdíjazása után tanítványaival

pszichodráma műhelymunkát végzett, valamint részt vett az MTA Irodalomtudományi Intézetének szociálpszichológiai értékorientációs novellaelemzési vizsgálataiban. Számtalan szakkönyv szerzőjeként vált ismertté. 1986-ban távozott el az élők világából.

1853. november 28-án született **Helen Magill White** amerikai tanár, az első nő, aki az Egyesült Államokban doktori fokozatot szerzett. Olyan szellemben nevelték, hogy a lányokat éppen úgy megilleti a tanulás joga, mint a fiúkat. Görög nyelvből írta a doktori értekezését a bostoni egyetemen 1877-ben. A következő évben Angliába utazott, ahol Cambridge-ben, a Newnham College posztgraduális képzésén vett részt. Hazatérése után felkérték a Howard Collegiate Institute megszerzésére és vezetésére. 1944-ben halt meg.

1875. november 29-én született **Biróné Kaiser Gizella** gyorsírástanár, szerkesztő, tankönyvíró. Magyarországon ő volt az első, aki 1893-ban a Stolze-Fenyvessy-rendszerből gyorsírástanári oklevelet szerzett. Az Országos Női Gyorsíró Egyesületben létrehozta az első gyors- és gépírási szakiskolát. A *gépírás tankönyve* c. munkája az első rendszeres gépírási tankönyv. 1937-ben hunyt el.